

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 29/97

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach na neverejnom zasadnutí senátu konanom 14. mája 1997 predbežne prerokoval podnet Michala Kováča, prezidenta Slovenskej republiky, vo veci porušenia jeho ústavného práva podľa čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky uznesením vlády Slovenskej republiky č. 278/1997 z 22. apríla 1997 v časti B.1 a 2 a v časti C.1 a takto

r o z h o d o l :

1. Podnet Michala Kováča, prezidenta Slovenskej republiky, o porušenie ústavného práva upraveného v čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky o d m i e t a , pretože ho podala zjavne neoprávnená osoba.

2. Žiadosti Michala Kováča, prezidenta Slovenskej republiky, o nariadenie predbežného opatrenia podľa § 31a ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 293/1995 Z. z. v spojení s § 74 až 76 Občianskeho súdneho poriadku n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) dostal 30. apríla 1997 podanie Michala Kováča, prezidenta Slovenskej republiky, označené ako: „Návrh na začatie konania podľa článku 128 ods. 1 Ústavy SR o výklad čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 2 ods. 1 vo vzťahu k čl. 2 ods. 2 Ústavy a o výklad čl. 95 vo vzťahu k čl. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy SR“ a tiež „Podnet na začatie konania pre porušenie ústavných práv prezidenta podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy“. Ústavný súd rozdelil návrh a podnet prezidenta Slovenskej republiky na dve samostatné konania. Podľa názoru prezidenta Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“) uvedeného v podnete došlo k porušeniu jeho ústavného práva vyhlásiť referendum podľa čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) prijatím uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 278/1997 z 22. apríla 1997 k rozhodnutiu prezidenta Slovenskej republiky z 13. marca 1997 č. 76/1997 Z. z. o vyhlásení referenda. Podľa názoru navrhovateľa „Vláda časťou B.1 a 2 a časťou C.1 svojho uznesenia zasiahla bez akéhokoľvek oprávnenia do právomoci prezidenta upravenej v čl. 95 Ústavy. Vláda mala a má právo požiadať ústavný súd o výklad ústavy, ale to ju nijako neopravňuje zasiahnuť do práv prezidenta upravených v čl. 95 Ústavy navyše neústavnou a nezákonnou formou pozastavenia výkonu jeho rozhodnutia. Podľa článku 130 ods. 3 Ústavy môže ústavný súd začať konanie aj na podnet fyzických alebo právnických osôb, teda aj prezidenta republiky, ak namietajú porušenie svojich ústavných práv. Namietam porušenie môjho ústavného práva vyhlásiť referendum, preto žiadam podnet prijať a vysloviť, že vláda citovanou časťou svojho uznesenia porušila ústavné právo prezidenta republiky.“ Prezident Slovenskej republiky požiadal, aby Ústavný súd Slovenskej republiky ešte pred rozhodnutím vo veci samej nariadil predbežné opatrenie podľa § 31a ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. (v platnom znení) a § 74 až 76 Občianskeho súdneho poriadku, keďže: „výkon štátnej moci jej pôvodným nositeľom, t. j. občanom, by bol ohrozený a neskoršie vydané rozhodnutie by už nebolo možné realizovať“. Na základe uvedeného navrhovateľ požiadal, aby ústavný súd prijal uznesenie, ktorým by uložil:

„1. vláde Slovenskej republiky, ministrom vnútra Slovenskej republiky a predsedovi Štatistického úradu Slovenskej republiky zdržať sa úkonov, ktoré bránia vykonať referendum vyhlásené prezidentom Slovenskej republiky rozhodnutím z 13. marca 1997, uverejneným pod č. 76/1997 Z. z., alebo časť tohto referenda,

2. vláde Slovenskej republiky zdržať sa zasahovania do pôsobnosti Ústrednej komisie pre referendum Slovenskej republiky,

3. ministrom vnútra Slovenskej republiky včas a v potrebnom počte doručiť obciam hlasovací lístok so všetkými štyrmi otázkami.“

Navrhovateľ požiadal, aby ústavný súd po prijatí podnetu a po uskutočnenom konaní vyniesol nález, ktorým:

„Ústavný súd zisťuje, že vláda Slovenskej republiky časťou B.1, 2 a časťou C.1 svojho uznesenia z 22. apríla 1997 č. 278 porušila ústavné právo prezidenta Slovenskej republiky rozhodovať o vyhlásení referenda, upravené v čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd podľa § 31a ods. 1 a § 57 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (v platnom znení) z r u š u j e časť B.1, 2 a časť C.1 uznesenia vlády Slovenskej republiky z 22. apríla 1997 č. 278.

Vláda Slovenskej republiky je povinná vec znova prerokovať a rozhodnúť, pričom je viazaná právnym názorom Ústavného súdu.“

Navrhovateľ tiež požiadal, aby ústavný súd prerokoval jeho podnet ako naliehavý vzhľadom na charakter problematiky a „čas určený na vykonanie referenda“.

I.

Konanie o podnete podľa čl. 130 ods. 3 ústavy začína jeho prijatím na konanie, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní zistil, že boli splnené zákonom predpísané náležitosti upravené v § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 293/1995 Z. z. a že nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

Ústavný súd na neverejnom zasadnutí senátu predbežne prerokoval podnet navrhovateľa, pričom zisťoval splnenie zákonom predpísaných náležitostí, ako aj zákonom

ustanovených podmienok konania o ňom (§ 24 a § 25 ods. 2) zákona č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z. V rámci predbežného prerokovania skúmal aj otázku procesne oprávneného subjektu na podanie podnetu. Podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky: „Ústavný súd Slovenskej republiky môže začať konanie aj na podnet fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv“. Prezident Slovenskej republiky vo svojom podnete o. i. uviedol, že: „Podľa článku 130 ods. 3 ústavy môže ústavný súd začať konanie aj na podnet fyzických alebo právnických osôb, teda aj prezidenta republiky, ak namietajú porušenie svojich ústavných práv. Namietam porušenie môjho ústavného práva vyhlásiť referendum, preto žiadam podnet prijať a vysloviť, že vláda citovanou časťou svojho uznesenia porušila ústavné právo prezidenta republiky“.

Prezident Slovenskej republiky požiadal, aby ústavný súd v konaní o podnete preskúmal „porušenie môjho ústavného práva vyhlásiť referendum“ a pri zdôvodnení svojho podnetu „rationae personae“ uviedol, že ústavný súd môže začať konanie: „aj na podnet fyzických alebo právnických osôb, teda aj prezidenta republiky“. V rámci predbežného prerokovania podnetu sa ústavný súd zaoberal otázkou, či prezidenta Slovenskej republiky možno pri výkone jeho ústavných právomocí považovať za fyzickú alebo právnickú osobu oprávnenú obrátiť sa na ústavný súd s podnetom namietajúcim porušenie svojich ústavných práv iným štátnym orgánom Slovenskej republiky. Je nesporné, že ako prezident Slovenskej republiky, tak aj iní ústavní činitelia Slovenskej republiky majú svoje ústavou upravené právomoci.

Tieto právomoci sú však oprávnení vykonávať len potom, čo boli ustanovení do svojich funkcií ústavou predpísaným spôsobom. Aj napriek tomu, že ústavní činitelia sú „fyzickými osobami“, právomoc tých štátnych orgánov, uskutočňovanie ktorej im bola zverená, vykonávajú výlučne ako ústavní činitelia Slovenskej republiky.

Ako ústavný súd už uviedol predtým vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 22/95: „Ústava Slovenskej republiky... nielenže určuje spôsob ustanovovania do funkcií jednotlivých ústavných činiteľov Slovenskej republiky a rozsah ich ústavných právomocí, ale aj presne určuje, ktorí ústavní činitelia sú tieto ústavné právomoci povinní vykonávať.“

Sú to tí, ktorým boli ich ústavné funkcie zverené spôsobom určeným Ústavou Slovenskej republiky (voľba, vymenovanie). Osoba, ktorá nebola ustanovená do funkcie ústavou predpísaným spôsobom preto ani nie je oprávnená vykonávať ústavou vymedzené právomoci“. Z uvedeného vyplýva, že Ústava Slovenskej republiky určuje pre výkon ústavných právomocí jedine ústavných činiteľov Slovenskej republiky, ktorí sa svojich funkcií ujali ústavou predpísaným spôsobom na základe svojej voľby alebo menovania.

Prezident Slovenskej republiky sa na ústavný súd obrátil s podnetom namietajúcim porušenie svojho ústavného práva rozhodovať o vyhlásení referenda, ktoré tvorí súčasť ústavných právomocí hlavy Slovenskej republiky (čl. 95 v spojení s čl. 102 písm. m) ústavy).

Na uskutočňovanie tohto práva sa však stal oprávneným preto, že je ústavným činiteľom Slovenskej republiky (hlavou štátu podľa čl. 101 ods. 1 ústavy), a nie preto, že je fyzickou osobou.

Z uvedeného vyplýva, že v rozsahu a pri výkone svojich ústavných právomocí nemožno prezidenta republiky ako ústavného činiteľa súčasne považovať aj za fyzickú osobu. Z ústavného postavenia prezidenta Slovenskej republiky vyplýva aj jeho oprávnenie obrátiť sa na ústavný súd na základe čl. 130 ods. 1 písm. b) ústavy. Toto oprávnenie je však (a vo vzťahu k ústavnému súdu) súčasne jediné, ktoré ústavodarca spája s prezidentom Slovenskej republiky a ktoré mu vyplýva z jeho ústavného postavenia hlavy Slovenskej republiky. Podľa právneho názoru ústavného súdu preto prezidenta (ale ani ďalších ústavných činiteľov Slovenskej republiky) pri výkone ich ústavných právomocí nemožno považovať za fyzické osoby oprávnené namietať ich prípadné porušenie podnetom na začatie konania pred ústavným súdom.

Podobne ako pri výkone iných právomocí zverených im ústavou, aj v prípade vyhlásenia referenda podľa čl. 95 ústavy, je táto právomoc výlučne spojená s postavením prezidenta republiky ako ústavného činiteľa (štátneho orgánu). S ohľadom na podstatu podnetu na začatie konania pred ústavným súdom (čl. 130 ods. 3 ústavy) nemožno zamieňať

výkon ústavných právomocí ústavných činiteľov (štátnych orgánov), vrátane prezidenta republiky ako hlavy štátu, s právami viažucimi sa ku ktorejkoľvek fyzickej alebo právnickej osobe.

Vychádzajúc z predchádzajúceho zdôvodnenia bol podnet Michala Kováča, prezidenta Slovenskej republiky, na porušenie jeho ústavného práva rozhodovať o vyhlásení referenda podľa čl. 95 ústavy označenými časťami uznesenia vlády Slovenskej republiky na základe § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. odmietnutý, pretože ho podala zjavne neoprávnená osoba.

II.

V ďalšej časti podnetu z 28. apríla 1997 navrhovateľ požiadal, aby ústavný súd ešte pred rozhodnutím vo veci samej nariadil „predbežné opatrenie“ podľa § 74 až 76 Občianskeho súdneho poriadku. Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní podnetu zaoberal aj touto požiadavkou navrhovateľa a dospel k názoru, že jej nemožno vyhovieť. Ustanovenie § 31a ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. uvádza: „Ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku alebo Trestného poriadku“. Citované ustanovenie zákona je však potrebné (a vo vzťahu k podnetu) posúdiť v spojitosti s jeho § 18 ods. 3 písm. b), ktorý určuje, že konanie pred ústavným súdom začne: „prijatím podnetu na predbežnom prerokovaní“. K primeranému použitiu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (tak ako to navrhol navrhovateľ) by preto v konaní o podnete mohlo dôjsť len vtedy, ak by ho ústavný súd prijal na predbežnom prerokovaní. Podnet prezidenta Slovenskej republiky bol však na predbežnom prerokovaní odmietnutý, pretože ho podala zjavne neoprávnená osoba. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nevyhovел ani jeho požiadavke nariadiť predbežné opatrenie podľa § 74 až 76 Občianskeho súdneho poriadku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 1997

Za správnosť vyhotovenia:
Oľga Verešpejová

JUDr. Richard R a p a n t
predseda senátu